

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.67.144-156>

УДК 712.00 (1-191)

Мацьоха Аліна Сергіївна,

аспірантка кафедри містобудування,

Київський національний університет будівництва і архітектури

matsokha_as@knuba.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-9838-2275>

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРАХ БУФЕРНИХ ЗОН ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ ЛАНШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ

Анотація: у статті представлено результати авторського дослідження щодо формування національної ідентичності в громадських просторах засобами ландшафтної архітектури; розглянуто поняття «національної ідентичності» в архітектурі та містобудуванні; наведено характеристику громадських просторів на основі соціополітичного фактора (тоталітарні та демократичні). На основі теоретичного та історико-культурного аналізу розвитку українського народу визначено основні аспекти прояву національної ідентичності в громадських просторах буферних зон України (сакральність та демократичність) та наведено вітчизняні приклади реалізації такого простору. Визначено ключовий символ ідентифікації українців в громадському просторі – рослинність як образ нескінченності життя, сили духу народу, любові до Батьківщини та ін. Також, наведені основні принципи озеленення в українському садово-парковому мистецтві. Додатково проаналізовано інтуїтивне та міжкультурне сприйняття ландшафтних сцен.

Ключові слова: національна ідентичність; громадський простір; буферна зона; об'єкт культурної спадщини; засоби ландшафтної архітектури.

Постановка проблеми. Запит сучасності на «посттоталітарну реновацію радянського середовища» українських міст, відродження національної пам'яті, рух суспільства у напрямку «антропоцентризму», гуманізації середовища та післявоєнної відбудови країни зумовлюють пошук засобів популяризації та захисту культурної спадщини України. Строката історія боротьби нашого народу за буття на своїй землі залишила слід в усіх сферах його культурного життя: в літературі, музиці, декоративно-прикладному мистецтві, архітектурі та містобудуванні. Щодо національної спадщини, найбільш руйнівними є не лише наслідки світових війн, а й окупації українських земель російською імперією, а потім советським союзом. За цієї окупації, протягом останніх 400 років

відбувалось знецінювання української культури та мистецтва, знищення пам'яток архітектури та містобудування.

В наш час, з початком повномасштабної російської війни на теренах України, лише за період з 24 лютого 2022 року по 15 травня 2023 року, російськими військами було зруйновано або пошкоджено 623 нерухомих об'єкти культурної спадщини. З них національного значення – 80, місцевого значення – 484, щойно виявлених – 59 [1]. А 23 липня 2023 року росіянами, внаслідок чергового бомбування Одеси, було зруйновано або пошкоджено більше 25 пам'яток архітектури та містобудування у буферній зоні «Історичного центру Одеси» (2023) [2].

Однак, на тлі цих трагічних історичних подій, відбувається єднання українського народу, становлення національної свідомості та відродження ідентичності українців. Тому, пошук і відновлення образу національної ідентичності як «генетичного коду» місця, в громадських просторах буферних зон об'єктів культурної спадщини України набуває особливої актуальності.

Аналіз досліджень і публікацій. Засадничою працею щодо виокремлення та організації буферних зон об'єктів культурної спадщини є дослідження І. Коротун. Щодо пошуку ідентичності в архітектурі громадських просторів міст, ґрунтовним дослідженням є наукова праця Б. Черкеса

Питаннями формування міського простору та його елементів займались В. Вадімов, М. Вотінов, Ю. Ідак, М. Косьмій, Г. Осиченко, С. Лінда, Н. Соснова. Проблеми ідентичності в теорії та практиці архітектури та містобудування серед українських авторів досліджували В. Абизов, В. Андрущенко, Ю. Асеев, Л. Бачинська, О. Олійник, А. Плешкановська, О. Реєнта, П. Ричков, Г. Фільваров, І. Фомін, Ю. Шайгородський, Н. Шебек, Я. Юрик та ін.

Відомі дослідження проблем ідентичності є у суміжних дисциплінах, серед цих науковців С. Гантінгтон, К. Зітте, Є. Зубе, Р. та С. Каплани, Т. Мейер, Т. Снайдер, Б. Янг та ін.

У дослідженнях, що перелічені вище, аспекти національної ідентичності та сприйняття середовища, в залежності від приналежності до тієї чи іншої етнічної групи, були розглянуті по-різному. Однак тема щодо формування образу національної ідентичності в історичному міському середовищі українців все ще досліджена не достатньо.

Метою публікації є визначення прийомів та засобів ландшафтної архітектури щодо формування національної ідентичності в громадських просторах буферних зон об'єктів культурної спадщини України.

Основна частина. Національна ідентичність народу формується внаслідок засвоєння властивих йому стандартів, цінностей, соціальних установок і ролей,

що в результаті визначає його як «націю». Ментальність народу та його національний характер є основою національної ідентичності щодо виділення себе поміж інших народів. Означене є основою для формування національної ідеї та «генетичного коду» нації, що відображається в усіх сферах його культурно-побутового життя: літературі, музиці, декоративно-прикладному мистецтві, архітектурі та містобудуванні [3].

Як зазначає Б. Черкес: «...Архітектурне і містобудівне трактування ідентичності корелюється із відповідними політичними і соціальними процесами у суспільстві, але має циклічний і аналогічний характер...» [4, с. 35]. Тому, щодо відтворення національної ідентичності в історичному середовищі буферної зони, важливо враховувати таке явище, як еволюційні нашарування.

Зокрема, Я. Юрик пише про «інтегральну ідентичність об'єкта», як змінну у часово-просторовому та ідейному виявленні систему, в якій відображено нашарування різних колективних та індивідуальних ідентичностей на історичних етапах його формування, коли завдяки їх взаємодії утворюється цілісний результат (рис. 1) [5].

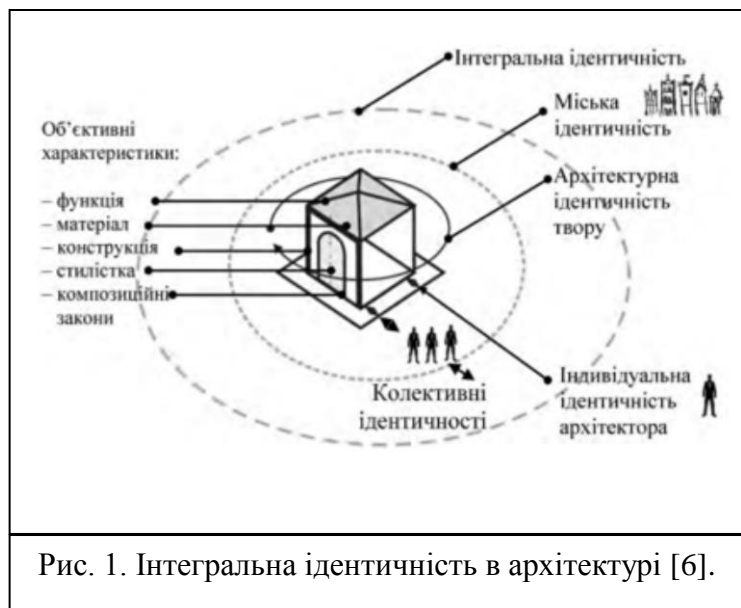

Рис. 1. Інтегральна ідентичність в архітектурі [6].

З плином часу відбувається симбіоз, доповнення або заміщення національного стилю внаслідок переломних подій або поступових еволюційних змін. Цикли формування та розвитку нової ідентичності в архітектурі відбуваються у чотири основні етапи: політична трансформація суспільства; формування нової парадигми розвитку суспільства та пошуки її ідентичності, яка ґрунтується на запереченні колишньої; створення нової політичної міфології, ревізія історії, формування нового пантеону героїв; переклад нових міфів мовою архітектури та візуалізація їх адекватними архітектурними засобами. На основі цього створюються або відновлюються репрезентативні монументальні ансамблі нових центрів влади, які відповідають новій ідентичності [4]. Ї найбільш виразним, щодо прояву або зміни національної ідентичності, є міське середовище важливих громадських просторів, тих які є центрами народних зібрань чи повстань, історичних подій, провладних демонстрацій чи інших колективних подій.

Яскравим прикладом перетворення центральних просторів старого Києва з приходом більшовицької влади в ХХ ст. є проектування та часткове будівництво Урядового центру Української Советської Соціалістичної республіки. Тоді комуністичною партією були прийняті рішення щодо розташування Урядової площі і пов'язаних з нею споруд ЦК Компартії більшовиків України, Ради народних комісарів, пам'ятника Леніну та урядового житла на місці Княжого міста (Верхнього Києва). Це передбачалось зробити шляхом знесення українських святинь таких як Золотоверхий Михайлівський монастир XII-XVIII ст. (знесено в 1937 р. – відбудовано в 2000 р.), Васильківської (Трьохсвятительської) церкви XII-XVIII ст. (знищено в 1937 р. і на її місці було побудовано Раднарком УССР). Цьому проєкту приділяли багато уваги, так як це була цілеспрямована політика, що «...дає можливість перетворити колишнє місто церков і монастирів в архітектурно-довершений, справжній соціалістичний центр радянської столиці України...» [3, с. 80].

У більш деталізованих проєктах цієї площі комісією вирізнялись ті, в яких особливе значення надавалось акцентованій споруді-постаменту вождя, широких площ для демонстрацій, помпезних будівель компартії та інші риси сталінізму. Журі конкурсу критикували проєкти, де був навіть натяк на те, що Софіївська площа могла бути хоча б паритетною Урядовій. Конкурсні проєкти засвідчили прагнення архітекторів відтворити головні міфи нової советської ідентичності: про легітимність советської влади, про її мудрих вождів, про керівну роль компартії та велич сср [3].

Засоби та прийоми архітектурної виразності обраних конкурсних проєктів яскраво відображають тоталітарний устрій: ієрархія та підпорядкованість по головній «планувальній осі» чи головній ідеї формування громадського простору, по низхідній – вождь→партія→народ; колосальні розміри урядових будівель, що унаочнюють панівну роль партії, поглинання індивіда державою, придушення громадської думки; помпезність в розмірах, матеріалах та декорі – велич влади сср; руйнування сакральної української спадщини та зведення на її місці урядового кварталу усср – прагнення знищення істинної національної ідентичності українців.

В результаті, внаслідок радянського минулого, коли будь-який прояв національної ідентичності українців нівелювався, значна частина вітчизняних громадських просторів набули тоталітарних рис, тоді як історично Україна є демократичною державою. Такими і сьогодні ми можемо бачити посттоталітарні громадські простори на історичних поприщах багатьох українських міст. В той час як в більшості європейських міст в ХХ ст. формувались багатофункціональні громадські простори на базі потреб мешканців міста – якими є демократичні міські простори.

Таким чином, громадські простори можна поділити на основі соціополітичного фактора на тоталітарні та демократичні. Тоталітарними є ті, які виключають або ускладнюють можливість комунікації суспільства та влади, а демократичні ті, в яких головну роль відіграють саме різні види комунікації. Риси демократичного громадського простору є діаметрально протилежними до тоталітарного. Перш за все, це – місце для людей, в якому збереження культурної спадщини та «людського масштабу», рівність та комунікативність виходять на перший план [6]. Тому, при переважанні тих чи інших рис, простір можна назвати (швидше) тоталітарним або (швидше) демократичним (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика громадських просторів за соціополітичним фактором *(сформовано автором)*

Складові на основі яких виконується оцінка	Риси тоталітарного громадського простору	Риси демократичного громадського простору
Форма	Масштабність площ та монументальність споруд	Камерність, інтимність, співмасштабність людині
Організація простору	Відкритість та контрольованість, правильні конфігурації	Зонування, озеленення, асиметричність або природні форми
Символіка	Політична та партійна Постаменти політичних вождів	Національна Жанрова скульптура Постаменти нац. Героїв
Наповнення	Відсутність озеленення та елементів благоустрою	Наявність озеленення та елементів благоустрою
Стиль	Переважно класицизм, неокласицизм, ампір	Переважно романтизм, еkleктика, модерн
Матеріали	Запит на вічність – мармур, граніт, бронза	Наявність природних компонентів – вода, зелень

Історичними прикладами тоталітарних громадських просторів можна назвати римські форуми, ансамблі сталінського ампіру та епохи мусоліні, площі в постсовєтських містах та навіть тоталітарні «зелені простори», наприклад палацово-паркові комплекси абсолютизму (Версаль, Шенбрун, Хофбург). В свою чергу, в якості історичних прикладів демократичних громадських просторів можна назвати агори в грецьких полісах, площі перед ратушами та інший прокреативний простір. Прикладами історичних «зелених» просторів є парки, ліси та бульвари в яких є різноманітні види діяльності, а озеленені простори використовуються людьми (Гайд-парк, Люксембургський сад, Булонський ліс та ін.).

Щодо визначення основних рис національної ідентичності українців, тут варто навести низку характерних факторів розвитку української нації. Ще з княжих часів на теренах Руської держави було поширене храмобудування, відбувався розвиток науки та освіти, розвивалось декоративно-прикладне мистецтво, з'являлись народні традиції та звичаї. Всередині XVI ст. виникла Запорізька Січ як перше демократичне об'єднання у світі, де не було кріпацтва і кожен мав право голосу. Запорізька Січ мала великий вплив на формування української ідентичності як символ боротьби за свободу та незалежність [7].

Отже, можемо зазначити, що характерними ознаками прояву української ідентичності є – свобода, воля, релігія та рівність. Український народ це демократична і миролюбива нація, де духовність, освіченість та працьовитість були пріоритетними цінностями. Однак, непростий шлях боротьби українського народу за свою незалежність і право на існування на своїй землі наповнений і трагічними подіями, які залишили слід в національній свідомості.

То яким має бути прояв ідентичності в міських просторах буферних зон? Перш за все – це *пам'ятні місця та озеленені демократичні простори*. Майбутні втручання у сформоване середовище буферних зон слід реалізовувати не лише враховуючи особливості містобудівної та архітектурної ідентичностей, а й зважаючи на пам'ять місця або штучне відтворення меморіальної функції [4].

В Україні, лише започатковується стратегія щодо такого оновлення міських просторів загального користування. Яскравим прикладом є реалізований у 2016 році проєкт «Сквер Небесної Сотні» у м. Києві (рис. 2). Ділянка знаходиться на теренах буферної зони між Михайлівською площею та Майданом Незалежності. Початково там планувалось будівництво чергового житлового

Рис. 2. Сквер Небесної Сотні, м. Київ [8].

будинку, територія була обнесена зеленим парканом та захарашена. 8 лютого 2014 року, з початком Революції Гідності, молодики із Самооборони Майдану розпочали знімати паркан щоб використати його для укріплень барикад. Через два дні міцні зелені листи були практично на кожній барикаді, а зараз вони – на історичних фото та відео з Майдану. Починаючи з 1 березня 2014 активісти та волонтери почали розчищати ділянку і в результаті утворився міський озеленений громадський простір. Дерева в сквер висаджували небадужі містяни, зокрема члени сімей героїв Небесної Сотні. Сквер є відкритим та

доступним простором, тут часто проходять мистецькі акції та культурні заходи, а також розташований дитячий майданчик. Характерні планувально-композиційні риси скверу: вільне планування доріжок; зонування для різних видів активності (активні ↔ пасивні); а також велика кількість рослинності [8].

Ще одним прикладом втілення ідеї ідентичності є Сад Живої пам'яті Героїв АТО, що у Львові (рис. 3). Сад був створений у жовтні 2021 року до Дня захисників України. Він розташований вздовж алеї, що сполучає Меморіал Героїв Небесної сотні з Високим Замком та входить в буферну зону Львова. Він налічує 96 дерев серед яких – райські яблуні, декоративні груші, глоди, горобина та інші. Особливість цього саду у тому, що кожне дерево підписане і присвячене воїну, що віддав життя за незалежність нашої держави [9].

Рис. 3. Сад Живої Пам'яті, м. Львів [фото автора].

Так, рослинність завжди відігравала важливу роль в культурі та побуті українців. Численні спогади мандрівників і очевидців засвідчують факт безмежної любові українців до плекання свого довкілля. Історія становлення українського саду сягає ще часів заснування монастирських садів Київської Русі і середньовічної України. Праукраїнський сад – це поєднання місцевої та візантійської традицій. На формування його ландшафтного стилю особливий вплив мали сади підзамчя та давніх фортець. А на формування способу організації вплинули монастирські сади раннього середньовіччя [10].

Важливе місце у формуванні українського саду мали барокові сади, які прийшли в західні українські землі з Речі Посполитої та Італії ще у першій половині XVII століття. Найкращим серед них був Італійський парк в Підгірцях. Вже в цьому саду є барокове прагнення вплинути на всі почуття відвідувача: квіткові комплекси, мереживні партери, фонтани на терасі та витончені скульптури. Принципи зонування та терасність барокових садів плинули на подальший розвиток та формування садів на підзамчях та в околицях тогочасних монастирів. Такий вплив нових європейських ландшафтних трендів садово-паркового мистецтва в поєднанні з особливістю місцевого клімату та наявною рослинністю сформував особливості українського ландшафтного стилю [11].

Отже, головними ознаками українського саду є: поєднання регулярного та ландшафтного планування; виразне зонування; відсутність газону; наявність елементів побуту або інших малих архітектурних форм; висадка монокультури

рядами; масиви рослин; строкатість барв у квітниках. Зонування українського саду остаточно було сформоване в проміжку XVII-XX ст. У структурі такого зонування були наступні елементи: фасадна група (тин, паркан, квітник, сакральна група рослин тощо); закрите подвір'я (наявність палісаднику); двір (акцент на квіткових вертикалях); сад (монокультурні бордюри з однорічників); город – лан – поле; луки; ліс – підлісок [11].

Важливим явищем українського саду є його орнаменталістика. Вона проявляється за рахунок вплітання рослин або ж доповнюється символічними артефактами – рушниками й скульптурами. Архетипічні символи українців, помітні й нині, наприклад, скульптури лелек, оберегів, дідухів, солом'яних скульптур тощо. Сад для українців ніби живий організм, він був частиною святкового і щоденного трибу життя господарів. Значення українського саду – це не лише ужиткова функція, а й сакральна та естетична [12].

З означеного постає, що проявами української національної ідентичності, які є дотичними до загально європейських цінностей, і які можна застосовувати в громадських просторах буферних зон об'єктів культурної спадщини є демократичність – створення відкритого та доступного простору; сакральність – збереження або створення місця пам'яті; та розмаїте озеленення – за структурою, функцією, складом та барвами.

При цьому, не менш важливим завданням є забезпечення відвідувачів цих громадських просторів якісним міським середовищем. У відкритих просторах буферних зон здійснюється постійний взаємозв'язок «культурна спадщина ↔ людина ↔ простір». Тому пошук єдності людини з довкіллям та закономірностей його сприйняття стає фундаментальним завданням, і хоча на сьогодні вже існує велика кількість наукової літератури щодо користі природного ландшафту для людини, однак досить мало уваги приділено міжкультурним варіаціям сприйняття.

Нації створювали унікальні архітектурні ансамблі, ландшафтні форми й характерне міське середовище в результаті одночасної дії різноманітних природних та соціокультурних факторів, включаючи: географію, клімат, культурну спадщину, а також смаки і потреби місцевих жителів. Це може говорити про те, що люди які мають спільну історію, мову, культуру й ментальність, ймовірно, матимуть спільні уподобання і сприйматимуть навколишнє середовище подібним чином [13].

В означеній площині, варто проаналізувати чи існують певні закономірності щодо національних особливостей сприйняття просторових сцен. Дослідження щодо міжкультурних вподобань різних типів ландшафтів проводились ще з середини XX ст. Зокрема, в 1988 році Б. Янгом було опубліковане дослідження, яке базувалось на виявленні двох аспектів: подібності

сприйняття різних сцен на міжкультурному рівні та закономірності надання переваги тому чи іншому ландшафтному стилю конкретними етнічними групами. Результати дослідження були отримано на основі соціологічного експерименту, який проводився для порівняння інтуїтивного сприйняття корейського, японського та західноєвропейського пейзажних стилів відповідними національностями (корейці, японці та європейці). Б. Янгом було відзнято і надано туристам 40 різних ландшафтних сцен. Стили на цих зображеннях були виражені не явно, але для кожного з них були включені його характерні елементи: вода, рослинність, каміння. «Східний» пейзажний стиль більшою мірою характеризується асиметрією та негеометричною формою (окрім китайського), тоді як «західний» ландшафтний стиль більшою мірою традиційно базується на принципах геометрії та симетрії (окрім англійського) [13, 14].

Щодо міжкультурного сприйняття, то найбільш бажаними були сцени з виразним японським впливом та категорія західних ландшафтів, де були зображені круглі або природно-сформовані дерева з відкритим газоном або скелями. Означені сцени представляють неформальний стиль пейзажу. Щодо субкультурного сприйняття, виявилось, що вплив власного культурного стилю етнічної групи не мав такого значення як форма та характер організації простору: більшість надавали перевагу округлим, м'яким та природним формам. Подібності ж у виборі сцен всередині етнічних груп були помічені лише з точки зору її внутрішнього наповнення [13, 14].

За результатами цього експерименту можемо зазначити, що *сприйняття навколишнього середовища відбувається на базі оцінки його зовнішньої форми та внутрішнього наповнення*. На міжкультурному рівні людина позитивно оцінює асиметричні та природні форми, тоді як на оцінку внутрішнього наповнення і змісту ландшафту впливає історико-культурне підґрунтя етнічної групи. Однак, щодо внутрішнього наповнення, то зелень, вода і камінь, в різних варіаціях були обов'язковими елементами всіх обраних сцен [13, 14].

Хоча результати експерименту є узагальненими, та з точки зору розуміння глибинних основ сприйняття простору і в контексті міжкультурного порівняння стає зрозуміло, що для формування образу національної ідентичності та створення якісного громадського простору, варто керуватись не лише національними мотивами, а й інтуїтивними вподобаннями середовища.

Висновки. На основі викладеного, можемо визначити, що формування і відродження національної ідентичності українців в громадських просторах буферних зон об'єктів культурної спадщини, в першу чергу, має здійснюватись в напрямку демократизації міського середовища: доступне для всіх; озеленене; багатофункціональне і креативне. Риси демократичного простору відповідають

глибинним основам сприйняття людиною навколишнього середовища: природні форми; наявність зелені та води; напівзакритість та зонованість. Тоді як, внутрішнє наповнення простору має здійснюватись з орієнтацією на національні мотиви, але з урахуванням сучасних безпекових вимог.

Серед особливостей українського ландшафтного стилю організації простору, можемо виокремити: зонування і монокультурність; наявність партеру та палісадників; рясне автохтонне озеленення та сакральні елементи в благоустрою. Важливо зазначити, що при створенні ідентичного образу української нації пріоритетне місце посідає саме рослинність.

Формування «генетичного коду» місця в буферних зонах передбачає створення пам'ятних і сакральних місць, а також використання в оздобленні та озелененні українського символізму. З точки зору підбору рослинних груп, тут варто здійснити окремий аналіз народної символіки рослин з точки зору їх ідентичності, безпечності та доцільності використання.

Щодо законодавчо-правового регулювання містобудівної діяльності в межах буферної зони. Новостворену концепцію влаштування ідентичного простору варто зафіксувати в спеціальному документі – дизайн-коді буферної зони. Його розробка має виконуватись зважаючи на специфіку морфорайону та згідно пам'яткоохоронних вимог. У дизайн-коді більш деталізовано повинні бути прописані правила, прийоми, кольори, стиль та інші характеристики щодо благоустрою буферної зони. Також, слід надати пропозиції щодо матеріалів, дизайну об'єктів благоустрою, видів рослин та їхніх композицій тощо.

Формування національної ідентичності в громадських просторах буферних зон засобами ландшафтно-архітектури сприятиме не лише реалізації засадничих функцій охорони пам'яток культурної спадщини та безпеки життєдіяльності людини, яка не порушує традиційного характеру історичного середовища, але й вихованню нових поколінь. Це є важливим завданням з точки зору збереження національної пам'яті та популяризації культурної спадщини України, яке потребує подальших наукових досліджень.

Список джерел

1. Міністерство культури та інформаційної політики України [Електронний ресурс]. – URL : <https://mkip.gov.ua/news/9284.html> (дата звернення 28.07.2023).
2. The Village [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/341539-blizko-25-pam-yatok-arhitekturi-v-odesi-poshkodzheni-cherez-nichniy-obstril> (дата звернення 28.07.2023).
3. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів столичних міст в умовах ідеологічної детермінації : дис. ...доктора арх.: спец.

18.00.01 / Черкес Богдан Степанович ; КНУБА, НУ «Львівська Політехніка». – К., 2006. – 327 с.

4. Черкес Б. С. Ідентичність та пам'ять у міському середовищі / Б.С. Черкес, Я.М. Юрик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – №793. – С. 35-39.

5. Юрик Я. М. Вплив ідентичності на формування архітектури Львова у ХХ ст.: дис.... канд. архіт.: 18.00.01 / Юрик Ярина Михайлівна. — Л., 2011. – 395 с.

6. Соснова Н. С. Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України : дис.... доктора арх.: спец. 18.00.01 / Соснова Надія Степанівна ; НУ «Львівська Політехніка». – Л., 2021. – 349 с.

7. Децинський Л. Е. Історія України та її державності. Курс лекцій: Навч. посібник / Л.Є. Децинський, С.В. Терський, І.Я. Хома, В.М. Тарабан, Р.Д. Зінкевич, Я.Я. Денісов, І.О. Гаврилів, І.В. Буковський, А.Я. Нагірняк. – Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009. – 476 с.

8. Місто-сад [Електронний ресурс]. – URL : https://misto-sad.com.ua/projects/skver_nebesnoi_sotni (дата звернення 29.07.2023).

9. Дивись. Інфо. [Електронний ресурс]. – URL: <https://dyvys.info/2021/10/13/u-lvovi-stvoryly-park-pam-yati-prysvyachenyj-zagyblum-geroyam-foto/> (дата звернення 16.08.2023).

10. Кравцова І. В. Український садово-парковий ландшафт / І.В. Кравцова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. – 2014. – №26. – С. 40-47.

11. Михайлишин О. Л. (2000). Палацово-паркові ансамблі Волині 2-ї половини XVIII-XIX ст. / О. Л. Михайлишин. – Київ : НДІТІАМ, 2000. – 236 с.

12. Українська правда. [Електронний ресурс]. – URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/02/20/252930/> (дата звернення 28.07.2023).

13. Yang B. The perception of landscape style: a Cross-cultural Comparison / B. Yang, R. Kaplan // Landscape and urban planning. – 1990. – №19. – С. 251-262.

14. Zube E. H., Pitt D. G. (1981). Cross-cultural perceptions of scenic and heritage landscapes / E.H. Zube, D.G. Pitt // Landscape Planning. – 1981. – V.8, №1. С. 69-87. [https://doi.org/10.1016/0304-3924\(81\)90041-1](https://doi.org/10.1016/0304-3924(81)90041-1)

References

1. *Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy.* (2023). Vylucheno iz <https://mkip.gov.ua/news/9284.html> (data zvernennia 28.07.2023). (in Ukrainian)

2. *The Village.* (2023). Vylucheno iz <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/341539-blizko-25-pam-yatok-arhitekturi-v->

odesi-poshkodzheni-cherez-nichniy-obstril (data zvernennia 28.07.2023). (in Ukrainian)

3. Cherkes, B. S. (2006). Natsionalna identychnist v arkhitekturi hromadskykh tsestriv stolychnykh mist v umovakh ideolohichnoi determinatsii. [National identity in the architecture of public centers of capital cities in conditions of ideological determination.] (dys. ... doktora arkh.). KNUBA, NU «Lvivska Politekhnik». Kyiv, 327 s. (in Ukrainian)

4. Cherkes, B. S., Yuryk, Y. M. (2014). Identychnist ta pamiat u miskomu seredovyschi. [Identity and memory in an urban environment]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnik"*, (№793). S. 35-39. (in Ukrainian)

5. Iuryk, Y. M. (2012). Vplyv identychnosti na formuvannia arkhitektury Lvova u XX st. [The Identity Influence on the Lviv Architecture Formation in the 20th Century.]. (avtoref. dys. ... kand. arkh.). NU «Lvivska Politekhnik». Lviv, 395 s. (in Ukrainian)

6. Sosnova, N. S. (2021). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hromadskykh prostoriv mist Ukrainy [Theoretical and methodological foundations of the public spaces formation of Ukrainian cities.] (dys.... doktora arkh.). NU «Lvivska Politekhnik». Lviv, 349 s. (in Ukrainian)

7. Deshchynskyi, L. E., Terskyi, S.V., Khoma, I.I., Taraban, V.M., Zinkevych, R.D., Denisov, Y.I., Havryliv, I.O., Bukovskyi, I.V., Nahirniak, A.I. (2009). Istoriiia Ukrainy ta yii derzhavnosti. Kurs lektsii: Navch. posibnyk [History of Ukraine and its statehood. Course of lectures: Manual.]. Lviv: NU «Lvivska Politekhnik». 476 s. (in Ukrainian)

8. *Misto-sad.* (2016). Vylucheno iz https://misto-sad.com.ua/projects/skver_nebesnoi_sotni (data zvernennia 29.07.2023). (in Ukrainian)

9. *Dyvys. Info.* (2021). Vylucheno iz <https://dyvys.info/2021/10/13/u-lvovi-stvoryly-park-pam-yati-prysvyachenyj-zagyblym-geroyam-foto/> (data zvernennia 16.08.2023). (in Ukrainian)

10. Kravtsova I. V. (2014). Ukrainyskyi sadovo-parkovy landshaft [Ukrainian gardening and landscape.]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho* (№26). S. 40-47. (in Ukrainian)

11. Mykhailyshyn, O. L. (2000). Palatsovo-parkovi ansambli Volyni 2-yi polovyny XVIII-XIX st. [Palace and landscape of Volyn of the half of the XVIII-XIX centuries]. Kyiv: NDITIAM. 236 s. (in Ukrainian)

12. *Ukrainska Pravda.* (2023). Vylucheno iz <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/02/20/252930/> (data zvernennia 28.07.2023). (in Ukrainian)

13. Yang, B., Kaplan, R. (1990). The perception of landscape style: a Cross-cultural Comparison. *Landscape and urban planning*, (19).P-p. 251-262. (in English)

14. Zube, E. H., Pitt, D. G. (1981). Cross-cultural perceptions of scenic and heritage landscapes. *Landscape Planning*, (V.8, №1). P-p. 69-87. [https://doi.org/10.1016/0304-3924\(81\)90041-1](https://doi.org/10.1016/0304-3924(81)90041-1). (in English)

Annotation

Alina Matsokha, postgraduate student, Department of Urban Planning, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Landscape architecture as means of forming national identity in public spaces in buffer zones of Ukrainian cultural heritage objects

The article presents the results of the author's study of the formation of national identity in public spaces by means of landscape architecture. It has been presented that public spaces are separated on democratic and totalitarian by the socio-political factor. The most expressive about the manifestation or change of national identity is the urban environment of important public spaces, that are centers of popular assemblies, demonstrations and other collective events.

Based on the theoretical analysis of the development of the Ukrainians, the main aspects of the manifestation of national identity in the public spaces are democracy and sacredness. It means giving democratic features to public spaces and creation memorable places. The key symbol of Ukrainian identification – is vegetation as an image of the infinity of life, the strength of the spirit and love for the Motherland.

Additionally, in the article, is analyzed intercultural and instinctive perception of landscape scenes. These features correspond to the deep foundations of human perception of the environment: natural forms; zoning; semi-closed space; the presence of greenery and water. The internal filling of space should be carried out taking into account comfort and safety, but with a bias towards national motives. In particular, we have identified such features of the Ukrainian landscape style as: zoning and monoculture; the presence of a stalls and front gardens; abundant autochthonous gardening; and sacred elements of improvement.

The newly created concept of an identical space device should be fixed in a special document - the design code of the buffer zone. The design code should contain detailed characteristics regarding the improvement of the buffer zone.

The formation of national identity in the public spaces of buffer zones of cultural heritage monuments will contribute to the implementation of safety and security functions without violating the traditional nature of the historical environment.

Keywords: national identity; public space; buffer zone; object of cultural heritage; means of landscape architecture.